O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O’RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

"RO’YXATGA OLINDI"

№ VM-343-53407-3.20
"1" iyul 2003 y.

"TASDIQLANDI"
O’zbekiston Respublikasi
Oliy va o’rta maxsus
ta’lim vazirligi

____

"8" iyul 2003 y.

INVESTITsIYa LOYIHALARINI MOLIYaLAShTIRISh VA UNING MONITORINGI

fanidan

DASTUR

Oliy ta’limning 340000 - "Biznes va boshqaruv" ta’lim sohasidagi 5340700 - "Bank ishi" bakalavriat yo’nalishi uchun

Toshkent - 2003

Tuzuvchilar: dots. Jo'raev A.,
k.o'q. Mamatov B.,
k.o'q. Xo'jamqulov D.

Taqrizchilar: prof. G'ozibekov D. G'.,
dots. Karimov N. G'.

Ushbu dastur O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" gi Qonun va Kadrlar tayyorlash milliy dasturiga asosan hamda bakalavriaturaning 5340700 –"Bank ishi" ta'lim yo'nalishlari bo'yicha Davlat Ta'lim Standartlari talablari doirasida tayyorlangan. Dasturda fanning nazariy, uslubiy va amaliy asoslari hamda mavzulari atroflicha yoritilgan. Dastur doirasida fanni o'rganish zamonaviy pedagogik, o'quv-uslubiy, ilmiy va amaliy texnologiyalarga asoslanadi.

Дастур инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришнинг асосий шаклларини ва мониторингни олиб бориш жараёнларини ўз ичига олган бўлиб, "Банк иши" соҳаси бўйича бакалавр йўналишидаги барча мутахассисликларга мўлжалланган. Мазкур дастурда асосий эътибор инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш асосларига, инвестицион лойиҳаларини банк муассасаларида турли молиявий ресурслар ҳисобига молиялаштириш ва кредитлаш шаклларига, инвестиция лойиҳаларини баҳолашнинг янги усулларига, инвестиция лойиҳаларини амалга тадбиқ этиш бўйича қарорлар қабул қилишга, инвстицион лойиҳаларнинг ҳаётийлигини баҳолашга ва ушбу жараёнларнинг мониторингига катта эътибор берилган.

Настоящая программа подготовлена на основе Закона Республики Узбекистан "Об образовании", Национальной программы подготовки кадров и требований Государственных Образовательных Стандартов для образовательных направления бакалавриата 5340600 – "Финансы" и 5340700 –"Банковское дело". В программе в достаточной мере освещены теоретические, методологические и практические основы и темы дисциплины. Изучение дисциплины в рамках программы основывается на современных педагогических, учебно-методических, научных и практических технологиях.

В этой программе основное внимание уделяется на основы финансирования инвестиционных проектов, формы кредитования и финансирования инвестиционных проектов за счет различных финансовых ресурсов банковских учреждений, новые методы оценки инвестиционных проектов, принимаемые решения по внедрению в практику инвестиционных проектов, оценку жизнеспособности инвестиционных проектов и их мониторинг.

Successes of economic reforms taking part in Uzbekistan is important in development to a banking-financial system, in expansion of the international economic attitudes(relations) and at introduction modern and qualitative engineering and technology in industrial branches. In these processes studying " Financings of investment projects and their monitoring " gets original a urgency. The program including the basic forms of financing of investment projects and processes realization of monitoring, is intended for all experts in a direction бакалавриата "Banking".

In this program the basic attention is given on basic financings of investment projects, forms of crediting and financing investment projects at the expense of various financial resources the bank establishments, new methods of an estimation of the investment projects, accepted decisions on introduction in practice of investment projects, an estimation of viability of investment projects and their monitoring.

Dastur Toshkent Moliya instituti Ilmiy Kengashida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan (2003 yil 25 aprel 9-sonli bayonnoma).

Dastur O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi oliy o'quv yurtlariaro ilmiy-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengash majlisida muhokama qilingan hamda nashrga tavsiya etilgan (2003 yil 1 iyul 37-sonli majlis bayoni).

1. SO'Z BOShI

Respublikada amalga oshiralayotgan iqtisodiy islohotlarning samaradorligini oshirishda, bank-moliya tizimini rivojlantirishda, xalqaro iqtisodiy munosabatlarni kengaytirishda, ishlab chiqarish tarmoqlarida sifatli, zamonaviy texnika va texnologiyalarni qo'llashda investitsiya loyihalarini moliyalashtirish o'ziga xos dolzarblik kasb etadi.

O'quv fanining maqsadi va vazifalari, boshqa fanlar bilan o'zaro bog'lanishi

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" fanini o'qitishdan maqsad - kelgusida yuqori malakali iqtisodchi mutaxassislar bo'lib etishadigan talabalar uchun O'zbekiston Respublikasi bank va moliya tizimi hamda uning tuzilishi xaqida nazariy bilimlar berish, ularda banklarning bozor iqtisodiyotiga o'tish davrdagi kredit siyosatini yo'nalishlari bo'yicha asosiy ko'nikmalar hosil qilishdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib fan o'z predmetini o'rgatish uchun quydagi vazifalarni qo'yadi:

- investitsiya loyihalarining iqtisodiy mohiyati va mazmunini o'rganish;
- investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi manbalarini o'rganish;
- investitsiya loyihalarini moliyalashtirish uchun kredit resurslarini to'plash usullarini o'rganish;

- investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarning taqsimlanish jarayonini o’rganish;
- investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning samaradorligini baholash jarayonini o’rganish;
- kapital qiymatini aniqlash usullarini o’rganish.
- investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning asoslarini, tamoyillari va usullarini o’rganish;
- investitsiya loyihalarning iqtisodiy va moliyaviy samaradorligini baholashni o’rganish;
- investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda monitoring va uni amalga oshirish tartiblari yuzasidan nazariy va amaliy bilimlarni o’rganish.

Mazkur fan "Bank ishi" mutaxassisliklari uchun o’qitiladigan barcha fanlar, shuningdek "Xo’jalik faoliyati tahlili", "Investitsiya loyihalari tahlili" va boshqa fanlar bilan bevosita bog’liqdir.

O’quv fani bo’yicha bilim, ko’nikma va malakalarga talablar

Mazkur fanni o’rganish jarayonida talabalar tegishli bilim, uquv va ko’nikmalarga ega bo’lishlari lozim.

Talabalar umumnazariy fanlardan olgan bilimlari bilan bir qatorda investitsiya sohasiga oid qonunchilik, investitsiya loyihalari ekspertizadan o’tkazish tartibidagi o’zgarishlardan xabardor bo’lishlari lozim.

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" o’quv fani bo’yicha qo’yiladigan talablar quyidagicha:

- iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiya loyihalarini amalga oshirishning ahamiyati;
- investitsiya loyihalarini turli manbalar evaziga moliyalashtirish tartibi;
- investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarning taqsimlanish jarayoni;
- investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning samaradorligini baholash usullari;
- investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda monitoring va uni amalga oshirish tartiblari.

Talabalar mazkur o’quv fani bo’yicha yuqorida ko’rsatib o’tilganlarni bilishi lozim. Shuningdek ular kompyuterlardan, axborot vositalaridan va boshqa zamonaviy texnologiyalardan foydalanish asoslarini o’rgatuvchi fanlarni ham o’zlashtirishlari kerak.

O’qitish jarayonida nazariy bilim bilan amaliyotni solishtirish usullarini, talabalarning mustaqilligini ta’minlovchi o’quv jarayonini, bilim va ilmga bo’lgan

qiziqishini tashkil qilish bilan birga ularning mustaqil bilim olishiga sharoit yaratib berish kerak.

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha bajariladigan ishlar minimal miqdoriga talablar

Ishchi o'quv dasturida keltirilgan amaliy (seminar) mashg'ulotlar mavzulari yuzasidan magistr tegishli mavzular bo'yicha konspektlar oladi, referat hamda mustaqil ishlar tayyorlaydi va amaliyot o'qituvchisi nazoratida ular yuzasidan og'zaki suhbatdan o'tadilar. Ushbu talablar amaliy mashg'ulotlar mavzularida kursiv bilan ko'rsatilgan savollar bo'yicha talabalarning dars jarayonini to'liq o'zlashtirishlarini belgilab beradi.

Auditoriya mashg'uloti turlarining soatlari hajmi (foizlarda) bo'yicha tavsiyalar

Fanning umumiy soatlar xajmi 120 soat belgilangan. Shundan 40 soat (50%) ma'ruza, 40 soat (50%) amaliy mashg'ulot, 40 soat mustakil ta'limga ajratilgan.

Uquv jarayonida rejaga muvofiq oldin ma'ruza, keyin amaliy mashg'ulot o'tkaziladi. O'tilgan mavzular bo'yicha talabalarning mustaqil o'rganishi uchun alohida mavzular bo'yicha uy vazifalari beriladi. Talabalarning olgan bilimlarini baholashning og'zaki yoki yozma usullari qo'llaniladi.

Talabalar bilimini baholash uchun o'tkaziladigan nazorat tadbirlari miqdori

Ushbu fan bo'yicha talabalarning o'zlashtirish darajasi o'quv reyting tizimi bo'yicha joriy, oraliq va yakuniy baholash asosida aniqlanadi.

Fanni o'qitishning har bir semestrida ikki marotaba joriy nazorat (seminar mashg'ulotlarida), ikki marotaba oraliq baholash (ma'ruza mashg'ulotlarida) va bir marotaba yakuniy baholash (yozma ish usulida) amalga oshiriladi. Agar fan bir necha semestr o'qitilishi ko'zda tutilsa, oldingi semestrlar nihoyasida yakuniy baholash og'zaki yoki test usulida amalga oshirilishi mumkin, oxirgi semestrda esa yakuniy baholash faqat yozma ish usulida amalga oshiriladi.

Kompyuter, informatsion va boshqa zamonaviy o'qitish texnologiyalarini qo'llash

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" fanini o'qitishning kompyuter, informatsion va boshqa zamonaviy o'qitish texnologiyalarining tarkibiy qismlari bo'lib quyidagilar hisoblanadi.

- o'quv maqsadlari va vazifalar katalogini ishlab chiqish;

- o’quv maqsadlarini nazorat (test) topshiriqlariga ko’chirish;
- tarqatuvchi materiallardan, testlar to’plamidan, slayd, kompyuter dasturlaridan foydalanish;
- rejalashtirilgan maqsadlarning bajarilishini baholash.

Talabalarga zamonaviy usulda fanni o’rgatish, ularning mustaqil bilim olishiga sharoit yaratish, hamda olgan bilimini mustaqil ravishda baholash uchun quyidagilardan foydalaniladi;

- talabalarni oldindan tarqatma materiallar bilan ta’minlashga erishish;
- talabalarga o’z bilmini o’zi baholash uchun sharoitni yaratib berish;
- talabalarning bilimini tayanch iboralari asosida baholashni joriy qilish;
- talabalarni kichik guruhlarga bo’lib o’qituvchilar rahbarligida mustaqil bilim olishga o’rgatish va h.k.

Bu fanni o’qitishda investitsiya sohasiga tegishli qonunlar, hukumat qarorlari, investitsiya dasturi, nizomlar va investitsiya loyihalarini baholashning YuNIDO dasturidan, yangi kompyuter texnologiyalaridan, tarqatmachi materiallardan, testlar to’plamidan ham foydalanish mumkin.

Fanni o’qitishga uslubiy ko’rsatmalar

Mazkur fan "Bank ishi" bakalavriat ta’lim yo’nalishi bo’yicha ta’lim olayotgan talabalarga birinchi semestrda o’tilishi mo’ljallangan. Bu fanni o’qitishda investitsiya faoliyatiga tegishli qonunlar, hukumat qarorlari, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish hamda ularning monitoringi bilan bog’liq bo’lgan me’yoriy-huquqiy hujjatlar, shuningdek kompyuter dasturlaridan, saydlardan foydalanish lozim.

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" fani ma’ruza va amaliy mashg’ulot shaklida auditoriyada o’rgatiladi. Talabalarning o’quv jarayonida auditoriyada olgan bilimlari o’qituvchilar hamda belgilangan hay’at a’zolari tomonidan reyting usulida baholanadi.

2. FAN DASTURI

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" fani bo’yicha o’qiladigan ma’ruzalar mavzulari

Fanning predmeti va mazmuni

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" fanining predmeti va vazifalari. Fanning tarkibiy tuzilishi va boshqa fanlar bilan bog'liqligi.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning mohiyati va ahamiyati

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning iqtisodiy mazmuni va tamoyillari. Iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning ahamiyati. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning asosiy bosqichlari.

Investitsiya loyihalarining hayotiy ahamiyatliligini baholash

Investitsiya loyihalarini ekspertizasi. Investitsiya loyihalarining daromadliligini baholash. Noaniq omillar mavjud bo'lgan va resurslar cheklangan sharoitda kapitalning qiymati. Uzoq muddatli qarzlarning qiymati.

Investitsiya loyihalari bo'yicha qarorlar qabul qilish

Investitsiya loyihalarining variantlarini ishlab chiqish. *Muqobil investitsiya loyihalarini taqqoslash va optimal variantini tanlash.* Investitsiyalarni bir necha loyihalar bo'yicha taqsimotini optimallashtirish.

Investitsiya strategiyalarini ishlab chiqish va shakllantirish

Investitsiya strategiyalarini ishlab chiqish tamoyillari. *Investitsiya faoliyatida strategik yo'nalishlarni ishlab chiqish.* Investitsiya strategiyalarini shakllantirish.

Real investitsiya loyihalarining samaradorligini baholash va asoslash

Investitsiya loyihalarining texnik-iqtisodiy asoslashlarini ishlab chiqish. Real investitsiyalarning samaradorligini baholash usullari. Asosiy moliyaviy koeffitsentlar. Investorlarning faoliyatining samaradorligini aniqlash ko'rsatkichlari.

Kapitalning tarkibi va baholash tahlili

Kapital tarkibining nazariy asoslari. Kapital qiymatini baholash. Kapitalni asosiy loyihalashtirishning bahosi. Levirdj va uning investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi ahamiyati.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish usullari va manbalari

Moliyalashtirishning an'anaviy usullari. Uzoq muddatli moliyalashtirishning yangi usullari. Investorga aktsiyador kapitalning bir qismini berish orqali moliyalashtirish. Investitsiya loyihalarini qarz va jalb qilingan mablag'lar evaziga moliyalashtirish.

Aktsiyadorlarning qimmatli qog'ozlarini muomalaga chiqarish. Moliyalashtirish usullarini tanlash. *Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning asosiy manbalari.* Xorijiy investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari. Hamkorlikda moliyalashtirish.

Moliyaviy resurslar cheklangan va inflyatsiya sharoitida kapital byudjeti

Sof joriy qiymatning ahamiyati. Kapital byudjeti bo'yicha qaror qabul qilish. *Investitsiyalash imkoniyatlari va kapitalni muqobil ishlatish.* Moliyaviy resurslarni tashqi va ichki limitlash. Moliyaviy resurslarning cheklanganligi va ulardagi risklar. Real pul oqimi. Diskontning nominal va real stavkalari. Real daromad va inflyatsiya darajasi.

Qarz mablag'larini jalb etish hisobiga investitsiya loyihalarini uzoq muddatga moliyalashtirish

Uzoq muddatli qarzlarning turlari (obligatsiyalar va x.k.). *Qarz mablag'larini jalb etish evaziga moliyalashtirishning afzalliklari va kamchiliklari.* Banklarda kreditlarni qaytarish, foiz to'lovlari va ularni to'lashni baholash usullari. Kreditlashdagi risklar. Kredit risklarini sug'urtalash. Xorijiy banklar kredit tarmoqlari orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish.

Xalqaro investitsiyalarni moliyalashtirish va ularning samaradorligini baholash

Xorijiy investitsiyalarni himoya qilish mexanizmi, huquqiy asoslari, kafolat va imtiyozlar. *Halqaro investitsiya loyihalarining samaradorligini baholashning umumiy tamoyillari.* Loyihalarning samaradorligini baholash usullari. Halqaro investitsiyalashda risklar, risklarni sug'urtalash. Xorijiy hamkorlarning chet el valyuta hisob-raqamlaridan moliyalashtirish tartibi. Loyihalarni hamkorlikda moliyalashtirishning ahamiyati.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tizimida lizing

Lizing asosida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishni tashkil etish. Lizing munosabatlarning ob'ekti va sub'ektlari. Lizing asosida moliyalashtiriladigan loyihalarning daromadliligini baholash.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish va baholash

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi risklar, ularni boshqarish va baholash. *Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda mavjud risklarni pasaytirish chora-tadbirlari.* Investitsiya loyihalarini turli risklardan himoya qilish mexanizmlari.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish monitoringi

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda monitoringning mohiyati. Monitoringni o’tkazish maqsadi va ahamiyati. *Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda monitoringni tashkil etish, uning shakllari va o’tkazish bosqichlari.* Investitsiya loyihalarini amalga oshirishning turli bosqichlarida monitoring va ularni amalga oshirish usullari.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonining turli bosqichlarida monitoring

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishni amalga oshirgunga qadar o’tkaziladigan monitoring. Kredit taqdim etishning maqsadliligi to’g’risida xulosalar. *Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda joriy monitoring.* Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda muammoli kreditlar monitoringi.

3. AMALIY (SEMINAR) MAShG’ULOTLARNING MAVZULARI

Kursning predmeti va mazmuni

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" fanining predmeti va vazifalari. Fanning tarkibiy tuzilishi va boshqa fanlar bilan bog’liqligi.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning mohiyati va ahamiyati

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning iqtisodiy mazmuni va tamoyillari*. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning asosiy bosqichlari.

Investitsiya loyihalarining hayotiy ahamiyatliligini baholash

Investitsiya loyihalarini ekspertizasi. Investitsiya loyihalarining daromadliligini baholash*. Noaniq omillar mavjud bo’lgan va resurslar cheklangan sharoitda kapitalning qiymati. Uzoq muddatli qarzlarning qiymati.

Investitsiya loyihalari bo’yicha qarorlar qabul qilish

Investitsiya loyihalarining variantlarini ishlab chiqish. Muqobil investitsiya loyihalarini taqqoslash va optimal variantini tanlash. Investitsiyalarni bir necha loyihalar bo’yicha taqsimotini optimallashtirish*.

Investitsiya strategiyalarini ishlab chiqish va shakllantirish

Investitsiya strategiyalarini ishlab chiqish tamoyillari*. Investitsiya faoliyatida strategik yo’nalishlarni ishlab chiqish. Investitsiya strategiyalarini shakllantirish.

Real investitsiya loyihalarining samaradorligini baholash va asoslash

Investitsiya loyihalarining texnik-iqtisodiy asoslashlarini ishlab chiqish. Real investitsiyalarning samaradorligini baholash usullari*. Asosiy moliyaviy koeffitsentlar. Investorlarning faoliyatining samaradorligini aniqlash ko'rsatkichlari.

Kapitalning tarkibi va baholash tahlili

Kapital tarkibining nazariy asoslari. Kapital qiymatini baholash*. Kapitalni asosiy loyihalashtirishning bahosi. Levirdj va uning investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi ahamiyati.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish usullari va manbalari

Moliyalashtirishning an'anaviy usullari. Uzoq muddatli moliyalashtirishning yangi usullari. Investorga aktsiyador kapitalining bir qismini berish orqali moliyalashtirish. Investitsiya loyihalarini qarz va jalb qilingan mablag'lar evaziga moliyalashtirish*. Aktsiyadorlarning qimmatli qog'ozlarini muomalaga chiqarish. Moliyalashtirish usullarini tanlash. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning asosiy manbalari. Xorijiy investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari.

Moliyaviy resurslar cheklangan va inflyatsiya sharoitida kapital byudjeti

Sof joriy qiymatning ahamiyati. Kapital byudjeti bo'yicha qaror qabul qilish*. Investitsiyalash imkoniyatlari va kapitalni muqobil ishlatish. Moliyaviy resurslarni tashqi va ichki limitlash. Moliyaviy resurslarning cheklanganligi va ulardagi risklar. Real pul oqimi. Diskontning nominal va real stavkalari. Real daromad va inflyatsiya darajasi.

Qarz mablag'larini jalb etish hisobiga investitsiya loyihalarini uzoq muddatga moliyalashtirish

Uzoq muddatli qarzlarning turlari (obligatsiyalar va x.k.). Qarz mablag'larini jalb etish evaziga moliyalashtirishning afzalliklari va kamchiliklari. Banklarda kreditlarni qaytarish, foiz to'lovlari va ularni to'lashni baholash usullari. Kreditlashdagi risklar. Kredit risklarini sug'urtalash. Xorijiy banklar kredit tarmoqlari orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish*.

Xalqaro investitsiyalarni moliyalashtirish va ularning samaradorligini baholash

Xorijiy investitsiyalarni himoya qilish mexanizmi, huquqiy asoslari, kafolat va imtiyozlar. Halqaro investitsiya loyihalarini samaradorligini baholashning umumiy tamoyillari*. Loyihalarni samaradorligini baholash usullari. Halqaro investitsiyalashda risklar, risklarni sug'urtalash. Xorijiy hamkorlarning chet el valyuta hisob-raqamlaridan moliyalashtirish tartibi. Loyihalarni hamkorlikda moliyalashtirishning ahamiyati.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tizimida lizing

Lizing asosida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishni tashkil etish. Lizing munosabatlarining ob'ekti va sub'ektlari. Lizing asosida moliyalashtiriladigan loyihalarning daromadliligini baholash*.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni boshqarish va baholash

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi risklar, ularni boshqarish va baholash*. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda mavjud risklarni pasaytirish chora-tadbirlari. Investitsiya loyihalarini turli risklardan himoya qilish mexanizmlari.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish monitoringi

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda monitoringning mohiyati. Monitoringni o'tkazish maqsadi va ahamiyati. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda monitoringni tashkil etish, uning shakllari va o'tkazish bosqichlari. Investitsiya loyihalarini amalga oshirishning turli bosqichlarida monitoring va ularni amalga oshirish usullari*.

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonining turli bosqichlarida monitoring

Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishni amalga oshirgunga qadar o'tkaziladigan monitoring. Kredit taqdim etishning maqsadliligi to'g'risida xulosalar. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda joriy monitoring. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda muammoli kreditlar monitoringi*.

4. TAVSIYa ETILAYoTGAN MAVZULAR BO'YIChA KO'RGAZMA-NAMOYISh MATERIALLARI, O'QUV FILMLARI VA BOShQA DIDAKTIK MATERIALLAR RO'YXATI

O'quv jarayonini tashkil etishda mavzularni ko'ragazmali vositalardan, slaydlar, diaproektor va jadvallardan foydalanish asosida o'rganish ko'zda tutilgan. Ayrim aniq masalalarni o'rganishda shaxsiy kompyuterlardan foydalanish tavsiya etiladi.

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" fanini o'rganishda talabalar amaliy yordam tariqasida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tartibini o'rganish bo'yicha chizmalar, slaydlar bilan ta'minlanadi.

Talabalar "Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi" fanini o'rganishda turli xil axborot vositalaridan, jumladan Internet tizimidagi quyidagi sayd va elektron pochtalardan ham keng foydalanishlari mumkin:

1. http://www.eib.org/
2. http://www.miga.org/
3. http://www.frtib.gov/
4. http://www.worldbank.org/icsid/

5. http://www.bankofamerica.com/investments/
6. http://www.calvertfoundation.org/
7. http://www.optionetics.com/
8. http://invest-faq.com/
9. http://www.oakinv.com/
10. http://www.hondurasinfo.hn/
11. http://farmbill.farmbill.unl.edu/
12. http://www.eagleinvsys.com/
13. http://www.Apexvc.com/
14. http://www.wisebuy.co.uk/
15. http://www.bimk.kiev.ua/
16. http://tininfo.bigural.ru/
17. http://www.bashkortostan.ru/
18. http://econsultant.ru/
19. http://megapolis.kharkov.ua/
20. http://www.rada.kiev.ua/
21. http://alyona.nns.ru/
22. http://www.samara.ru/
23. http://www.vestona.ru/
24. http://www.officemart.ru/
25. http://www.chtivo.ru/
26. http://bdg.preess.net.by/
27. http://koi.www.auver.ru/
28. http://exlibris.ng.ru/
29. http://www.bizbook.ru/
30. http://www.finam.ru/
31. http://www.newbook.ru/
32. http://users.i.com.ua/-finguide/
33. http://www.alfashop.chat.ru/Prise.txt/
34. Cayt finance.city.nsk.su

Shuningdek, Xorijiy investitsiyalar bo'yicha Agentlik, TIF MB va boshqa tijorat banklari, Davlat mulkini boshqarish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash davlat qo'mitasi, sug'urta kompaniyalarining amaliy materiallaridan hamda Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti va Toshkent Moliya institutida tayyorlangan o'quv filmlar, didaktik materiallar va multimedik ilovalardan foydalanish tavsiya etiladi.

5. O'ZLAShTIRISh NAZORATI

Mazkur fan bo’yicha o’quv rejasida jami 40 soatbelgilangan bo’lib, shundan 20 soat (50%) ma’ruza va 20 soat (50%) amaliymashg’ulotga ajratilgan.

Talabalarni fan bo’yicha o’zlashtirishlarini baholash semestr davomida muntazam ravishda olib boriladi va quyidagi turlar orqali amalga oshiriladi; joriy baholash, oraliq baholash va yakuniy baholash. Joriy va oraliq baholash turiga ajratilgan ballar miqdori o’quv rejasida fanga ajratilgan soatning 70 foizi, yakuniy baholash esa 30 foiz miqdorida belgilangan.

"Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishvaularningmonitoringi" fanidan talaba to’plashi mumkin bo’lgan maksimal ball 40 ga teng bo’lib, shundan joriy baholashga 14 ball, oraliq baholashga 14 va yakuniy baholashga esa 12 ball ajratiladi. Joriy va oraliq baholash turlariga belgilangan ballar quyidagi holatlarda qo’yiladi:

- talabaning o’quv jarayonidagi davomati va faolligi;
- amaliy (seminar) mashg’ulotlarga tayyorgarlik darajasi;
- dolzarb mavzular bo’yicha referatlar yozishi;
- mustaqil ta’lim uchun berilgan nazorat ishlarini bajarishi;
- fan bo’yicha ko’rgazmali qurollarni tayyorlashi.

Tayanch tushunchalariga asoslangan "Yozma ish" usulini o’tkazish tartibi "Reyting tizimini yakuniy baholash bosqichida "Yozma ish" usulini tadbiq etish bo’yicha Namunaviy Nizom" bilan belgilanadi.

6. ADABIYoTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. O’zbekiston Respublikasining "Investitsiya faoliyati to’g’risida" gi Qonuni, 1998. 24 dekabr, Xalq so’zi, 1999. 12 yanvar. 7-son.
2. O’zbekiston Respublikasining "Xorijiy investitsiyalar to’g’risida" gi Qonuni, Xalq so’zi, 1998 y., 20 may. 2-bet.
3. O’zbekiston Respublikasining "Xorijiy investorlarning huquqlarini himoya qilish chora-tadbirlari va uning kafolatlari to’g’risida" gi Qonuni, Xalq so’zi, 1998 y., 21 may. 2-bet.
4. Karimov I.A. O’zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo’lida. –T.: O’zbekiston, 1995.
5. Karimov I.A. O’zbekiston XXI asrga intilmoqda: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. –T.: O’zbekiston, 1997 y.
6. Karimov I.A. 2001 yilda respublikani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari, iqtisodiy islohotlarning borishini baholash hamda 2002 yilgi vazifalarga

bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining yig'ilishida so'zlagan nutqi. Xalq so'zi, 2002 y., 15 fevral.
7. Axell Zell Investitsii i finansirovanie, planirovanie i otsenka proektov. Per. s nem. – M., 1996.
8. Berens V, Xavranek P.M. Rukovodstvo po otsenke effektivnosti investitsiy. Per s angl. pererab. i dopoln. –M.: Inter ekspert, INFRA-M, 1995.
9. Biznes-plan investitsionnogo proekta. Prakticheskoe posobie (Pod red. Ivannikovoy I.A.) -M: Ekspertnoe byuro, 1997.
10. Biznes-plan investitsionnogo proekta: Otchestvenniy i zarubejniy opit. Sovremennaya praktika i dokumentatsiya: Uchebnoe posobie/Pod red V.M. Popova - 4-e izd, pererab i dop. –M.: Finansi i statistika, 1997.
11. Bankovskoe delo i finansirovanie investitsiy tom 1, tom 2. pod red. N Bruka (Vsemirniy Bank Rekonstruktsii i Razvitiya). V chetirex chastyax. Institut Ekonomicheskogo razvitiya Vsemirnogo Banka, 1995.
12. Kotler F. Osnovi marketinga Per. s nem. –M., 1996.
13. Kovalev V.V. Metodi otsenki investitsionnix proektov -M.: Finansi i statistika, 1998.
14. Kurs ekonomiki: Uchebnik / Pod red. B.A. Rayzberga. -M.: INFRA-M, 1997.
15. Lipsits I.V. Kossov V.V. Investitsionniy proekt: metodi podgotovki i analiza. -M.: BEK, 1996.
16. Gulyamov S. Proektniy analiz. –T., 1998.
17. Teoriya i praktika antikrizisnogo upravleniya/Pod red. S.G. Belyaeva, V.I. Koshkina. -M.: Zakon i pravo, YuNITI, 1996.
18. Finansoviy analiz: Upravlenie kapitalom. Vibor investitsiy. Analiz otchetnosti. - M.: Finansi i statistika, 1996.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Rezyume rukovodyashchix printsipov dlya konsultativnix firm, privlekaemix YuNIDO dlya podgotovki predvaritelnix issledovaniy i texniko-ekonomicheskix obosnovaniy. Programma OON po promishlennomu razvitiyu, podgotovleno Sektorom texniko-ekonomicheskix obosnovaniy, Slujboy invnestirovaniya, Otdelom sodeystviya investirovaniyu i ispolzovaniyu texnologiy. Mart 1994 goda.
2. Breyli R., Mayers S. Printsipi korporativnix finansov - M.: Olimp-biznes, 1997.
3. Burov V.P. Gal V.V. Kazakov A.P, Moroshkin V.A. Biznes-plan innovatsionnogo proekta metodika sostavleniya. Metodicheskoe posobie - M: TsIPKKAP, 1997.
4. Boguslavskiy M.M. Inostrannie investitsii: pravovoe regulirovanie. -M.: BEK, 1996.
5. Gitman L. Dj, Djonk M.D. Osnovi investirovaniya. Per. s angl. –M.: Delo, 1997.
6. Upravlenie investitsionnim proektom. Opit IBM. Per s angl. -M: INFRA-M, 1995.

7. Konkurentsiya i upravlenie riskami na predpriyatiyax v usloviyax rinka. -M.: Alans, 1997.
8. Finansi i upravlenie predpriyatiem / Pod red. A.M. Kovalevoy. -M.: Finansi i statistika, 1995.
9. Shim Djey K., Sigel Djoel G. Finansoviy menedjment / Per. s angl. -M.: Informatsionno-izdatelskiy dom Filin, 1996.
10. Finansoviy menedjment: teoriya i praktika: Uchebnik/pod red. E.S. Stoyanovoy. -M.: Perspektiva, 1996.
11. Investitsionno-finansoviy portfel/Otv. red. Rubin Yu.B., Soldatkin V. I. -M: Somin TEK, 1993.

Odintsov B.E. Proektirovanie ekonomicheskix ekspertnix sistem. - M.: YuNITI, 1996.